

Zajištěná pohledávka, osobní a zástavní dlužník

Není-li zástavou pohledávka, a je-li zajištěná pohledávka splatná, je zástavní věřitel oprávněn přihlásit ji jako peněžitou pohledávku s právem na oddělené uspokojení jak v konkursu vedeném na majetek osobního dlužníka, tak i v konkursu vedeném na majetek dlužníka zástavního. Neuhradí-li zajištěnou peněžitou pohledávku zástavnímu věřiteli osobní dlužník, je to peněžitá pohledávka, kterou zástavní věřitel vymáhá (může vymáhat) po dlužníku zástavním (s omezením daném právě tím, že uspokojení peněžitého nároku zástavního věřitele lze vynutit jen zpeněžením majetku sloužícího jako zástava).

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Cdo 3151/2007, ze dne 27.8.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně J.& M. s. r. o., zastoupené JUDr. K. U., advokátem, proti žalované JUDr. D. S., jako správce konkursní podstaty úpadkyně A. a. s. „v likvidaci“, o určení pravosti a pořadí pohledávky, vedené u Krajského soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 41 Cm 95/2001, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 21. března 2007, č. j. 4 Cmo 106/2005-194, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 21. března 2007, č. j. 4 Cmo 106/2005-194, se v té části prvního výroku, kterou odvolací soud změnil rozsudek soudu prvního stupně v bodu I. výroku, a v závislém výroku o nákladech odvolacího řízení zrušuje a věc se vrací v tomto rozsahu odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Rozsudkem ze dne 16. března 2005, č. j. 41 Cm 95/2001-143, Krajský soud v Hradci Králové:

- určil, že v konkursním řízení vedeném na majetek úpadkyně A. a. s. „v likvidaci“ (dále též jen „úpadkyně A“) se pohledávka žalobce ve výši 357,247.966,40 Kč pokládá za zjištěnou s právem na oddělené uspokojení (bod I. výroku),
- určil, že v témže konkursním řízení se pokládá za zjištěnou pohledávka žalobce ve výši 800.000,- Kč (bod II. výroku),
- ve zbývající části žalobu zamítl (bod III. výroku) a
- rozhodl o nákladech řízení (bod IV. výroku).

Soud o věci rozhodoval jako se žalobcem s Ing. V. L., správcem konkursní podstaty původní žalobkyně, společnosti K. & S. G., a. s. v likvidaci (dále též jen „KSG“) a jako se žalovaným s JUDr. K. K., tehdejší správcem konkursní podstaty úpadkyně A.

Soud při posuzování důvodnosti žalobou uplatněného nároku vyšel zejména z toho, že:

- 1/ I. P. B., akciová společnost (dále též jen „banka“) jako věřitelka uzavřela dne 6. května 1999 se společností K. a. s. (dále též jen „KF“) jako dlužnicí dvě smlouvy o úvěru, na základě kterých poskytla společnosti KF úvěry ve výši 562.700.000,- Kč a 50 milionů Kč, splatné do 31. srpna 1999.
- 2/ Banka (jako zástavní věřitelka) uzavřela s pozdější úpadkyní A jako zástavcem a zástavní dlužnicí dne 6. května 1999 smlouvu o zřízení zástavního práva k nemovitostem ve vlastnictví pozdější úpadkyně A, zapsaným na listu vlastnictví číslo 1281 pro obec a katastrální území Ch., k zajištění pohledávek banky z obou úvěrových smluv (dále též jen „zástavní smlouva“).
- 3/ Pozdější úpadkyně A se v ručitelském prohlášení ze dne 6. května 1999 zavázala bance k zaplacení

částek 562.700.000,- Kč a 50 miliónů Kč z úvěrových smluv pro případ, že je neuhradí dlužnice, společnost KF.

4/ Banka podáním datovaným 19. listopadu 1999 vyzvala pozdější úpadkyni A k plnění závazku za dlužnici KF.

5/ Banka (jako postupitelka) uzavřela se společností KSG (jako postupnicí) dne 19. listopadu 1999 smlouvu o postoupení pohledávek z úvěrových smluv, v celkové výši 669.171.994,38 Kč, s tím, že postupované pohledávky jsou zajištěny zástavním právem váznoucím na nemovitostech pozdější úpadkyně A i ručitelským závazkem téhož subjektu.

6/ Konkurs na majetek společnosti KF byl prohlášen 26. listopadu 1999.

7/ KSG přihlásila do konkursu vedeného na majetek úpadkyně A (příhláškou z 9. února 2000, upřesněnou podáními ze dne 13. dubna a 28. května 2000) pohledávku ve výši 357.247.966,40 Kč, opírající se o úvěrové smlouvy a ručitelské prohlášení, s tím, že současně uplatněné oddělené uspokojení je požadováno na základě zástavního práva zřízeného zástavní smlouvou.

Na tomto základě soud ohledně pohledávky, o které rozhodl pod bodem I. výroku, uzavřel, že žalobkyně nabyla pohledávku z úvěrových smluv platně postoupením a že šlo o pohledávku zajištěnou zástavním právem k nemovitostem podle zástavní smlouvy a ručením podle § 303 a násl. zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodního zákoníku (dále též jen „obch. zák.“). Ručitelské prohlášení pozdější úpadkyně A měl přitom za platné.

K odvolání obou účastníků (odvolání žalovaného směřovalo jen proti bodu I. výroku a odvolání žalobce jen proti bodu III. výroku) Vrchní soud v Praze ve výroku označeným rozsudkem potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v bodu I. výroku co do určení pravosti pohledávky a změnil jej co do pořadí pohledávky, tak, že žalobkyně má vůči úpadkyni A pohledávku z titulu ručení ve výši 357.247.966,40 Kč ve druhé třídě pohledávek, bez práva na oddělené uspokojení. V bodě III. odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. Rovněž konstatoval, že v bodech II. a IV. zůstává rozsudek soudu prvního stupně nedotčen (první výrok). Dále rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

Odvolací soud již o věci rozhodoval jako se žalobkyní se společností J. & M. s. r. o. (jež se v konkursu vedeném na majetek úpadkyně A stala konkursní věřitelkou namísto dosavadního žalobce) a jako se žalovanou s JUDr. D. S., novou správkyň konkursní podstaty úpadkyně A.

Změnu rozsudku soudu prvního stupně odůvodnil odvolací soud následovně:

Při řádném průběhu konkursů prohlášených jak na majetek osobního dlužníka tak na majetek zástavního dlužníka by mělo mít zásadně vždy přednost zpeněžení zástavy v konkursu vedeném na majetek osobního dlužníka (zde KF). Ke zpeněžení zástavy v konkursu vedeném na majetek osobního dlužníka (KF) však podle vyjádření sporných stran při odvolacím jednání nedošlo, jelikož správce konkursní podstaty osobního dlužníka (KF) neuspěl ve sporu o vyloučení nemovitostí ze soupisu majetku konkursní podstaty zástavního dlužníka (úpadkyně A). Zástava byla nakonec zpeněžena v konkursu vedeném na majetek zástavního dlužníka (úpadkyně A)

Ani za této situace však nelze pohledávce žalobkyně přiznat právo na oddělené uspokojení z titulu zástavního práva, neboť tato pohledávka zde vyplývá z ručitelského závazku úpadkyně A. Zástavní právo žalobkyně vůči zástavnímu dlužníku (úpadkyni A) zajišťuje jinou pohledávku (pohledávku žalobkyně vůči osobnímu dlužníku - KF).

Nedošlo-li ke zpeněžení zástavy v konkursu vedeném na majetek osobního dlužníka (KF), bylo by možné v konkursu vedeném na majetek zástavního dlužníka (úpadkyně A) uplatnit právo na plnění ze zástavy, avšak jen jako jiný nepeněžitý nárok (§ 20 odst. 2 ZKV) existující vedle práva na plnění „ze záruky“. Tak se však v projednávané věci nestalo.

Proti té části prvního výroku rozsudku, kterou odvolací soud změnil rozsudek soudu prvního stupně v bodu I. výroku, podala žalobkyně dovolání, uvádějíc, že dovolací důvod je dán dle ustanovení „§ 237 odst. 1 písm. a/“ zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“) a požadujíc, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí v této části zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Konkrétně dovolatelka nesouhlasí s názorem odvolacího soudu, že její pohledávka vzniklá z ručení není zajištěna zástavním právem. Argumentuje tím, že její právní předchůdkyně přihlásila pohledávku ve výši 357.247.996,40 do konkursu vedeného na majetek úpadkyně A jednak z titulu ručení (dle ručitelského prohlášení úpadkyně A), jednak z titulu zástavních smluv. Má za to, že podpisem ručitelského prohlášení vznikla mezi osobním dlužníkem (KF) a zástavním dlužníkem (úpadkyně A) jako jeho ručitelem dlužnická solidarita, v jejímž důsledku se pozdější úpadkyně A stala solidárně zavázanou vedle původního dlužníka (KF). Podle dovolatelčina přesvědčení je v souladu s právem, aby zástavní právo zajišťovalo nejen závazek původního dlužníka (KF), nýbrž i závazek, který pozdější úpadkyně A vznikl z titulu ručení.

Názor dovolatelky má podporovat to, že zástavní smlouva byla uzavřena k zajištění pohledávek z úvěrových smluv a že „v zástavních smlouvách“ není žádné ujednání o tom, že by zástavní právo nezajišťovalo pohledávku solidárně zavázaného dlužníka, čemuž má nasvědčovat i to, že úvěrové smlouvy se měly stát účinnými až po předložení ručitelských prohlášení. Odtud dovolatelka dovozuje, že její nárok na oddělené uspokojení je dán.

Dovolatelka závěrem míní, že podle přihlášky přihlásila pohledávku do konkursu jak z titulu ručení, tak z titulu zástavního práva.

Žalovaná ve vyjádření navrhuje dovolání zamítnout, s tím, že již od počátku upozorňovala, že zástavní právo zajišťuje toliko pohledávku vůči osobnímu dlužníkovi (KF), Pohledávka vůči úpadkyně A je pohledávkou z titulu ručení a právo na oddělené uspokojení s ní tudíž spojeno není. Ztotožňuje se proto zcela se závěry odvolacího soudu.

Zákonem č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčním zákonem), byl s účinností od 1. ledna 2008 zrušen zákon o konkursu a vyrovnání (§ 433 bod 1. a § 434), s přihlédnutím k § 432 odst. 1 insolvenčního zákona se však pro konkursní a vyrovnací řízení zahájená před účinností tohoto zákona (a tudíž i pro spory vedené na jejich základě) použijí dosavadní právní předpisy (tedy vedle zákona o konkursu a vyrovnání, ve znění účinném do 31. prosince 2007, i občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. prosince 2007).

Dovolání v dané věci je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř. a je též důvodné.

Ačkoli dovolací důvod není v dovolání výslovně vyjádřen (dovolatelka zaměňuje přípustnost dovolání s dovolacím důvodem), z jeho obsahu je patrné, že dovolatelka brojí proti právnímu posouzení věci odvolacím soudem, tedy že uplatňuje dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

Nejvyšší soud především odmítá jako právně bezcenné úvahy dovolatelky, podle kterých se pozdější úpadkyně A v důsledku ručitelského prohlášení stala solidárně zavázanou spoludlužnicí osobního dlužníka (KF). Opačný závěr (totiž že ručitel není spoludlužníkem osoby, za jejíž závazky ručí), plyne

přímo z textu zákonů, které ručení upravují (v dané věci srov. § 303 a násl. obch. zák.) a v literatuře a judikatuře je natolik ustálen, že jej lze pokládat za triviální. Odmítnutí této dovolatelčiny (zjevně nesprávné) argumentace již proto bližší argumentaci nezasluhuje a závěr, že pohledávka vůči úpadkyni A z titulu ručení není zajištěna zástavním právem vzešlým ze zástavní smlouvy, je odtud nasnadě.

Nicméně, mezi účastníky řízení nebylo v předchozích fázích řízení sporu o tom, že dovolatelka (její právní předchůdkyně) přihlásila do konkursu vedeného na majetek úpadkyně A pohledávku ve výši 357.247.966,40 Kč jak z titulu ručení úpadkyně A za závazky osobního dlužníka (KF) z úvěrových smluv, tak z titulu zástavního práva váznoucího na nemovitostech úpadkyně A (zástavní dlužnice) na základě zástavní smlouvy k zajištění pohledávek z úvěrových smluv, které osobní dlužník (KF) uzavřela s bankou (srov. vedle tvrzení dovolatelky /jejích předchůdců v řízení/ i vyjádření původního žalovaného č. l. 91 p. v.).

Odvolací soud, jenž na tomto základě uzavřel, že pohledávka z titulu zástavního práva uplatněná v konkursu vedeném na majetek zástavního dlužníka (úpadkyně A) není pohledávkou s právem na oddělené uspokojení a že v konkursu vedeném na majetek zástavního dlužníka (úpadkyně A) by bylo možné uplatnit právo na plnění ze zástavy jen jako jiný nepeněžitý nárok (§ 20 odst. 2 ZKV) existující vedle práva na plnění „ze záruky“, se tímto úsudkem odchýlil od závěrů obsažených v rozsudku Nejvyššího soudu uveřejněném pod číslem 31/2007 (dále též jen „R 31/2007“). V tomto rozhodnutí, na něž v podrobnostech odkazuje, Nejvyšší soud uzavřel, že:

Není-li zástavou pohledávka a je-li zajištěná pohledávka splatná, je zástavní věřitel oprávněn přihlásit ji jako peněžitou (!) pohledávku s právem na oddělené uspokojení jak v konkursu vedeném na majetek osobního dlužníka, tak i v konkursu vedeném na majetek dlužníka zástavního.

Neuhradí-li zajištěnou peněžitou pohledávku zástavnímu věřiteli osobní dlužník, je to peněžitá pohledávka, kterou zástavní věřitel vymáhá (může vymáhat) po dlužníku zástavním (s omezením daným právě tím, že uspokojení peněžitého nároku zástavního věřitele lze vynutit jen zpeněžením majetku sloužícího jako zástava).

O tom, že by pohledávka dovolatelky z titulu zástavního práva měla být jiným nepeněžitým nárokem, tudíž nemůže být řeči (právě tento názor Vrchního soudu v Praze kritizoval Nejvyšší soud jako nesprávný v R 31/2007)

V R 31/2007 Nejvyšší soud též vysvětlil, že závěr, podle kterého při řádném průběhu konkursů prohlášených jak na majetek osobního dlužníka, tak na majetek zástavního dlužníka, by mělo mít zásadně vždy přednost zpeněžení zastavené nemovitosti v konkursu vedeném na majetek osobního dlužníka, je nutno vnímat ve spojení s omezeními, jež zpeněžení nemovitosti v konkursní podstatě osobního dlužníka klade institut soupisu majetku konkursní podstaty zástavního dlužníka.

V intencích těchto závěrů se tedy vskutku může stát, že zástava bude nakonec zpeněžena v konkursu vedeném na majetek zástavního dlužníka (zde úpadkyně A). V takovém případě se uplatní další závěr obsažený v R 31/2007, totiž, že pohledávka zástavního věřitele uplatněná v konkursu vedeném na majetek zástavního dlužníka pouze z titulu zástavního práva se považuje za uspokojenou zástavním dlužníkem, jakmile je zástavnímu věřiteli v tomto konkursu vyplaceno 70 % čistého výtěžku zpeněžení na něj připadajícího. Na rozvrhu výtěžku zpeněžení ostatního majetku zástavního dlužníka se zástavní věřitel již nepodílí ani v rozsahu zbývajících 30 % čistého výtěžku zpeněžení zástavy.

Napadené rozhodnutí (jeho část), jež z těchto závěrů nevychází, tudíž správné není a dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř. byl uplatněn právem. Nejvyšší soud proto, aniž nařídil jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.), napadený rozsudek v měnícím výroku týkajícím se práva na oddělené uspokojení zrušil (včetně závislého výroku o nákladech odvolacího řízení) a věc potud vrátil

odvolacímu soudu k dalšímu řízení (243b odst. 2 a 3 o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušení řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)